

KONINKLIJK
'S-HERTOGENBOSCH MANNENKOOR

VOCALITEITEN



JAARGANG 22

2

APRIL 2020

Verjaardagen

Piet Altorf	18-4
Gerard van Kasteren	23-4
Guus Olderaan	14-5
Peter van de Ven	4-6
Ad Houbraken	5-6
Antoine Kop	6-6
Frans Reyner	8-6
Gerrit van Toorenborg	20-6
Harry Arens	29-6



Colofon

Redactie:

Alfred van Egmond
Harrie van Liebergen
Jef Verouden.

Redactieadres:

Zevende Buitenpepers 12
5231 GC 's-Hertogenbosch

Emailadres:

jverouden@hetnet.nl

Vocaliteiten verschijnt eenmaal per kwartaal.

De volgende uitgave verschijnt juli 2020

Kopij dient uiterlijk 1 juli 2020 te worden aangeleverd bij het redactiesecretariaat, bij voorkeur via e-mail.

Agenda 2020

- 01-1-2020 Nieuwjaar; geen repetitie
- 05-1-2020 Nieuwjaarsconcert in de Willem II Toonzaal
- 08-1-2020 Nieuwjaarsreceptie bij Restaurant De Soete Moeder, Nemijsstraat 4
- 18-3-2020 Algemene Ledenvergadering
20.00 uur in De Slinger
Uitgesteld i.v.m. Corona-epidemie
- maart 2020 Mis voor levende en overleden leden van ons koor
Uitgesteld i.v.m. Corona-epidemie

De repetities zijn vanwege de Corona-epidemie tot 1 juni stop gezet.

- 1-7-2020 Laatste repetitie voor de vakantie(?)
- 19-8-2020 Eerste repetitie na de vakantie
- okt./ nov. Mogelijk een concert
2021
- 3-1-2021 Nieuwjaarsconcert Willem II Toonzaal

Voorwoord

Beste zangers,



Het gaat er langzaam aan op lijken dat het "gedwongen opgehokt" zitten het nieuwe normaal aan het worden is maar laten wij hopen dat dit niet zo is. Vrijheid van doen en laten is van groot belang voor onze samenleving en een noodzaak voor ons allen dus het kan wat mij betreft niet snel genoeg gaan om ons "normale" leven weer op te starten.

De praktijk laat zien dat wij over het algemeen goed in staat zijn om de Social Distance in acht te nemen maar dat is nu ook van groot belang voor de zwakere in de samenleving maar zeker ook voor onszelf.

Minister van Engelshoven (cultuur) geeft aan dat het voorjaarsseizoen voor de culturele sector helaas verloren is. Ik ben het met haar eens. Laten wij positief blijven en ons richten op het najaar wanneer er zeker een "ander normaal" zal zijn. Maar ons koor heeft in de 116 jaar van haar bestaan laten zien met de tijden mee te kunnen veren en flexibel te zijn in vele opzichten. Ook deze bizarre tijden zullen wij doorkomen en wij richten ons op het najaar 2020 en voorjaar 2021.

Op dit moment doen wij dat met enige zelfstudie, wat mogelijk is met de muziek die wij ontvangen van onze dirigent. Uw bestuur hoopt en blijft uitermate positief om halverwege dit jaar weer te mogen starten met onze repetities.

Blijf gezond,
Zorg goed voor elkaar
Het komt goed
Het waait wel over
We zitten allemaal in hetzelfde schuitje
We moeten het er maar mee doen.

Met vriendelijk groet uit een "te stille stad",
Frans Reyner
Preses

Inhoud	
Verjaardagen	2
Colofon	2
Agenda 2020	2
Voorwoord	3
Van de Bestuurstafel	4
Naamgeving -Compositie	

Van de Bestuurstafel

In de vorige Vocaliteiten van januari jl. keken we met voldoening terug op de optredens van 2019 en het Nieuwjaarsconcert van 5 januari 2020.

Wij waren vooral blij dat dit laatste concert goed geslaagd is.



Een bijna volledig nieuw repertoire wat wij als zangers van het Boschmannenkoor niet gewend waren te zingen.

Dat dit toch zo goed gelukt is komt mede door de inzet en het vertrouwen dat onze dirigent van de koorleden heeft gevraagd en gekregen om het repertoire zoals hem dit voor ogen stond ook waar te maken. Hij was en is

op dit moment voor ons koor degene die in staat geacht moet worden er een nog beter koor van te maken.

In die gedachte zijn we begonnen aan het opstellen van plannen voor het komende jaar en het volgende Nieuwjaarsconcert. Hiervan willen wij, zoals u bekend is, een jaarlijkse traditie maken.

In overleg met de Muziekcommissie heeft onze dirigent weer een conceptprogramma ontworpen voor de komende maanden. Hij heeft daar ook alweer veel tijd ingestoken en ons ook weer voorzien van oefenmateriaal wat we thuis al kunnen voorbereiden. Waar geen rekening mee is gehouden is het uitbreken van een corona-epidemie die binnen de kortste keren een wereldomvattende pandemie werd.

Het gevolg daarvan kennen we nu allemaal: tot 1 juni geen samenkomsten van meer dan 3 personen en dus geen repetities tot die tijd. Zoals het er op dit moment uitziet zal dit waarschijnlijk ook zo blijven maar we hopen toch op een eerder begin van onze repetities.

Onze dirigent Antoine Kop heeft een aantal liederen doorgestuurd waarvan we er een al thuis kunnen studeren zodat bij het hervatten van de repetities dit werk er al grotendeels in kan zitten. Uw medewerking en inzet hierbij is dan hard nodig. U hebt nu toch iedere woensdagavond vrij en kunt dan de nodige tijd besteden aan het leren van de tekst en muziek van dat nummer.

En ook een Corona-pandemie gaat voorbij, hoewel dit waarschijnlijk lang kan duren. Maar als het zover is dan zijn wij met ons allen weer present op de woensdagavond om

20.00 uur in De Slinger.

Voor de laatste repetitie op woensdag 1 juli was al een iets andere indeling gemaakt. We gaan er even vanuit dat dit dan weer door kan gaan en de zware maatregelen vanwege de Corona-epidemie dan zijn afgezwakt.

Normaal wordt dan een korte repetitie gehouden waarna men onder het genot van een drankje de komende vakantieperiode doorneemt en vertelt waar men ditmaal naar toegaat.

Nu wordt er 's middags om 15.00 uur eerst een rondleiding gegeven in het Provinciehuis waar wij onder leiding van een gids het hele gebouw kunnen bezichtigen van de kelders tot de top waar we een prachtig uitzicht over onze mooie stad hebben.

Het is een gebouw waarvan de meesten van ons hooguit de hal en de Bois-le-Duczaal kennen.

Op initiatief van onze Vice-preses Gerard van der Heijden en door zijn contacten als Stadsgids werd dit mogelijk gemaakt.

Na afloop is er dan een bijeenkomst in Restaurant De Soete Moeder in de Nemiusstraat, u allen welbekend van de Nieuwjaarsreceptie.

Waarna de vakantieperiode van ons koor een aanvang neemt.

Ook de vergaderingen van uw bestuur gaan deze periode niet door zoals voorheen. Wel is er geregeld door middel van email, telefoon en whatsapp overleg hoe of wat er geregeld moet worden. Maar het is toch een beetje behelpen.

Zolang de repetities niet gehouden kunnen worden hebben we, dirigent en bestuur, ook geen goed zicht op wat er dit jaar nog mogelijk is.

Pas na enige repetities kan beoordeeld worden wat onze mogelijkheden zijn voor een verantwoord optreden met ons koor.

Hierbij is dan ook van belang hoe goed wij met ons allen de verschillende werken die Antoine ons toegestuurd heeft hebben kunnen instuderen qua tekst en zang. Hoe beter dit gedaan is, hoe sneller die werken voor een uitvoering geschikt zijn.

Afgelopen week werden we door de overlijdensadvertentie attent gemaakt op het overlijden van Marita Schulte-Pernet, de echtgenote van onze oud-preses Ad Schulte, slechts 74 jaar oud. Namens dirigent en koor is een condoléance aan de familie Schulte gestuurd.

Wim Hoskam

7 oktober 1926 – 22 april 2020



Wij kennen Wim allemaal van zijn nuchtere, soms korte, maar meestal bijzondere uitspraken die je vaak even aan het nadenken zetten. Zeker als je om zijn mening vroeg kwam er vaak een uitspraak waar je even over na moest denken, om moest lachen maar waar je zeker een mooie discussie over kreeg.

Wim is 41 jaar lid geweest van het Koninklijk 's-Hertogenbosch Mannenkoor. Een zeer trouwe en enthousiaste zanger met een mooie 2e bas stem. Vele optredens in 's-Hertogenbosch maar ook binnenlandse en buitenlandse reizen maakte hij mee met zijn maten van het koor en altijd

met veel enthousiasme. De repetities op woensdagavond waren een uitje voor Wim. Ook het laatste anderhalf jaar, toen het zingen door adem tekort niet meer ging kwam hij met enige regelmaat met zijn scootmobiel aangescheurd om toch een deel van de repetities bij te wonen. Dit zegt echt iets over zijn grote betrokkenheid bij het koor.



Tafel 4 in actie

En dan zijn lidmaatschap van Tafel-4. Zeer vele jaren was Willem lid van deze kaartclub.

Een kaartclub die vast op woensdagavond na de repetitie van het koor een kaartje legde in Tapperij De Saeck, soms bij 't Pumpke maar meestal in het kleinste cafétje in 's-Hertogenbosch 't Bonte Palet. Dit was echt genieten voor Willem maar ook voor alle andere aanwezigen.

Onder ons eigen "Kassiewijlen" werd getoet, gedronken, gelachen, gebluft en kwamen de verhalen los over de tweede wereldoorlog of over "de freule" waar Willem perfect de Franse taal leerde. Willem en de andere 3 leden van de club waren in staat om ingewikkelde, speciale, lokale en internationale problemen en issues binnen één minuut op te lossen. Meestal met extreme en buitensporige uitspraken en oplossingen tot grote verbazing van de aanwezige supporters of overige aanwezigen maar altijd met grote wijsheid en kennis van zaken.

Onze jaarlijkse "weduwen avonden" waren speciaal, rondleidingen werden gegeven langs "Kassiewijlen" voor alle inwoners van de stad maar zeer speciaal waren de Eu-

ropese reizen die gemaakt zijn. Denk maar aan de Champagne reizen en reizen naar Frankrijk of één van onze jubileumreizen naar Karlovy Vary in Tsjechië waar wij in Grant Hotel Pubb een jubileum receptie organiseerde (met strijkorkest) waar niemand op afkwam. Kleine troost was dat wij hiermee wel de krant haalde.

Je zag Wim niet over het hoofd, hij had een stevige eigen mening en inbreng. Niet dwingend maar wel volhardend en vooral trouw en loyaal naar zijn omgeving en vooral zéér trots op zijn kinderen en kleinkinderen.

Willem, je stoel blijft leeg tijdens de repetities van "ons koor" en je foto zal toegevoegd worden in "Kassiewijlen". Wij gaan jou gezelschap, mooie uitspraken en sigaren van Nel erg missen en zijn blij en dankbaar blij dat je "een van ons was".

Frans Reyner

Preses Koninklijk 's-Hertogenbosch Mannenkoor / Voorzitter 'Tafel-4

Naamgeving Compositie

Je vraagt je wel eens af waar de titel van een compositie vandaan komt. Soms blijkt het om de naam van een persoon te gaan zoals bij Goldbergvariaties van Johann Sebastian Bach of de Kreutzersonate van Ludwig van Beethoven. Bekende composities. Andere composities worden vernoemd naar een land of streek, zoals de Schotse Fantasie van Max Bruch en De Hebriden van Felix Mendelssohn-Batholdy. En wat te denken van de balletten De os op het dak van Darius Milhaud en Het sluwe vosje van Leos Janáček. Hier zijn sprookjes de naamgevers. Maar evenzeer kan een verhaal uit de Bijbel, de Mythologie of het werk van een dichter of schrijver zoals William Shakespeare of Johann Wolfgang von Goethe de inspiratiebron zijn. De Mondscheinsonate van Beethoven heet zo, omdat een recensent de muziek ooit



Ludwig van Köchel

beschreef als maanlicht over een nachtelijk meer. Maar anders wordt het, wanneer een werk wordt aangekondigd als Serenade voor Strijkers nr. 13 in G majeur KV 525 van Wolfgang Amadeus Mozart. Bij het benoemen van composities komen regelmatig soortgelijke termen voor, die summier zullen worden toegelicht. Het zal duidelijk zijn dat niet álle begrippen uit de muzikaleer worden besproken, maar dat van een aantal jargonbegrippen, de toelichting ervan, de leesbaarheid zeker zal vergroten.

Catalogisering:

Na het overlijden van een aantal componisten bleek, dat zij er soms een slordige administratie op na hielden. Zo werd het moeilijk een duidelijk overzicht te krijgen van hun totale oeuvre. Dat leidde er toe dat na hun dood mensen kwamen, met name musicologen, die hun werken alsnog gingen rubriceren en/of catalogiseren door ze van een nummer of code te voorzien. Met name bij de werken van Bach, Schubert, Mozart en Haydn was dat noodzakelijk.

Die indeling bij Mozart werd gedaan door de musicoloog Ludwig von Köchel (1800-1877). Daardoor kunnen we bij de benaming van een werk van Mozart, vaak een omschrijving zien staan zoals hierboven vermeld. Bovenstaande compositie werd echter bekender onder een heel andere naam: Eine kleine Nachtmusik. Het werk werd pas zesendertig jaar na de dood van Mozart voor het eerst in 1791 uitgegeven. Nu enkele voorbeelden van catalogiseren waarbij de werken van diverse componisten, na hun dood systematisch werden geordend.



Dr. Erich Deutsch

Köchel Verzeichnis. (KV).

Van de Oostenrijkse musicoloog Dr. Ludwig Alois Ferdinand Ritter von Köchel, kwam dus het idee, alle werken van Wolfgang Amadeus Mozart bijeen te brengen in een catalogus. Beginnend met zijn eerste bewaarde composities. In 1862 was Köchel daarmee klaar en kon hij zijn Chronologische-thematische Verzeichniss sammtlicher Tonwerke Wolfgang Amadé Mozart's zoals hij zijn catalogus noemde en waarin elke werk een uniek nummer kreeg, presenteren. Elke compositie wordt voorafgegaan door de letters KV (Köchel Verzeichnis) gevolgd door een nummer. KV is voldoende om te weten dat Mozart de maker was. De eerste of oudste compositie van de vijfjarige Mozart is een werkje voor piano uit 1761, genummerd als KV 1. Zijn laatste werk, Het Requiem uit 1791 werd genoteerd als KV 626. Mozart was toen vijfendertig jaar oud.

Deutsch. (D).

Een rangschikking die enigszins lijkt op die van Köchel, is van de Oostenrijkse Kunst- en Literatuurhistoricus Otto Erich Deutsch (1883-1967). Deze ordende de werken van Franz Schubert. Hierbij ziet men de toevoeging D van Deutsch, gevolgd door een nummer. Zo zien we het lied *An die Musik*, terug als D547.

Opus. (Op. of #).

Een andere mogelijkheid is de compositie een Opus (= nummer) te geven. Vaak door de componist zelf genoteerd, soms door musicologen. In de literatuur vaak weergegeven door een # teken. Dit systeem ontstond in het begin van de zeventiende eeuw. Zo staat de Vijfde Symfonie van Ludwig van Beethoven genoteerd als Op. 67 of als #67. Dat het werk gecomponeerd werd in C-mineur laten we buiten beschouwing. Evenals

andere termen rond toonsoort zoals G-majeur, In D-Moll of in

F.

Ook op dynamische begrippen als forte, pianissimo, allegro, fermate, (di)minuendo en sostenuto etc. wordt hier niet verder ingegaan.



Dr. Friedrich Chrysander.

Hoboken Verzeichnis. (HoB. of H). en Bach Werke Verzeichnis (BWV).

Een vergelijkbare wijze van ordening zoals die van Köchel en Deutsch is de nummering van de composities van Joseph Haydn, door de Nederlandse

musicoloog Dr. Anthony Hoboken (1887-1983). maakt een onderscheid tussen diverse genres en gebruikt hiervoor Romeinse cijfers. De I staat voor zijn Symfonieën en wordt zijn Veertigste Symfonie vervolgens: H I.40. De Missen van Haydn worden ondergebracht bij nummer XXII en genummerd en wordt de Gloria Missa Brevis die ons koor ook op het repertoire heeft staan als Hob. XXII.1 geregistreerd. De Oratoria vallen onder de XXI en vervolgens zien we Hob. XXI:2 staan bij *Die Schöpfung*. Hoboken komt bij Haydn tot een indeling XXXI categorieën.



Dr. Wolfgang Schmieder



Dr. Anthony van Hoboken

De Händel Werke Verzeichnis. (HWV).

Om enig overzicht te krijgen over de enorme hoeveelheid werken die Georg Friedrich Händel had nagelaten, zijn er van diens composities zelfs meerdere catalogi gemaakt. Maar de meest geraadpleegde is die van de musicoloog Dr. Friedrich Chrysander (1826-1901). Bestaande uit drieënnegentig delen. Zo staan de diverse onderdelen van Georg Friedrich Händel's Watermusic gerubriceerd als HWV 348, 349 en 350 en zijn Music for the Royal Fireworks als HWV 351.

Bach Werke Verzeichnis. (BWV).

De Duitse musicoloog Wolfgang Schmieder (1901-1990) is de laatste uit deze onvolledige opsomming van musicologen, die in dit geval, de werken van Johann Sebastian Bach ordende. Zo staat de Cantate Schweigt stille, plaudert nicht, ook bekend als Kofficantate, genoteerd als BWV 211 en de Matthäuspassion als BWV 244. Het omvangrijke werk van Schmieder werd (pas) in 1950 voltooid.

Het voert echter té ver, om alle musicologen te vermelden, die werken van diverse componisten overzichtelijk hebben gemaakt. Maar vanaf nu zullen bepaalde afkortingen die bij composities staan vermeld, wellicht beter geduid kunnen worden.


HvL



COREWORKS **Coreworks,**
5231 XA 's-Hertogenbosch **Ertveldweg 29,**

Het concert op 5 januari 2020 in de Willem II Toonzaal is mede tot stand gekomen met de hulp van Coreworks, Ertveldweg 29, 's-Hertogenbosch die voor ons koor een aantal praktikabels heeft vervaardigd.

Daarnaast is Coreworks sponsor geworden van ons koor.



**De volgende
Vocaliteiten verschijnt
juli 2020**



Uitnodiging van de redactie

Het staat iedere keer weer vermeld in de Colofon dat ook u als lezer artikelen kunt aanleveren aan ons, alleen gebeurt dat helaas nog zelden.

Daarom nog maar eens een oproep aan wie iets te vertellen heeft, stuur dat verhaal in zodat we het in Vocaliteiten eventueel verluchtigd met wat foto's en/of tekeningen. kunnen opnemen.



*Sociaal Culturele Accomodatie
'De Slinger'
Repetitielokaal van ons koor aan de
Jan Schöfflerlaan 3 in 's-Hertogenbosch*

Vocaliteiten van Koninklijk 's-Hertogenbosch Mannenkoor

*Redactieadres: Zevende Buitenpepers 12
5231 GC 's-Hertogenbosch
info@boschmannenkoor.nl*